

Por la razon o la fuerza

A CHILE címerpajzsán díszelgő büszke mondat (Ésszel vagy erővel) talán a legjobban jelzi múltját, és összefoglalja mai helyzetét — többszörösen is.

Néhai Salvador ALLENDE elnöksége (1970—1973) tette hazáját a világ számára ismertté. Akkor még csak Kuba volt az egyetlen ország, amely felé reménykedve néztek a katonai puccsok ígéretáradataiba belefáradt, a lavinaszerű inflációtól, nyomortól meggyötört emberek. Chilében addig erőszakos hatalomátvitel nem volt, a kaszárnyákban ott élt ugyan a porosz mintájú hadsereg, de a katonák a laktanyák falait politikai célből addig nem lépték át — eleinte még akkor sem, amikor egy, a kubaiból sokban emlékeztető szocializmus felépítését kezdték meg.

Salvador Allende elnöksége ismert. Bukása a legutóbbi évtized történetének legnagyobb tragédiája és tanulsága. A demokrácia erejében bízó elnök sajnos nem volt elég határozott ahhoz, hogy az államgépezetet teljesen kicserélje. A CIA pénzelte ellenzék és sajtó, a fuvarozók sztrájkja először gazdaságilag tette Chilét előhalottá, majd az addig politikailag semleges hadsereg lépett közbe a „kommunizmus” megszüntetésére.

Ahogy hatalomra került a hadsereg, az jellemző erejű: Egy mindenki által tisztának, érvényesnek elismert választáson győztes, az államelnöki székbe beiktatott államfőt palotájában tankokkal, repülőgépekkel támadták meg a rá felesküdt katonák. Az elnök harcban, fegyverrel a kézben esett el. A puccsot vezető 3 tagú junta kozmetikázott koncentrációs tábort csinált az országból.

Pinochet tábornok nevét a világ ekkor ismeré meg. Az a gyászos szeptember 12., az egész világ számára nevezetes dátum lett. Különösen emlékezetes marad a chileiek és a latin-amerikaiak számára. A „Stadion-ország” helyzetét számosan elemezték mindkét oldalon.

Világpolitikai kihatásait egyrészt a gerilla mozgalmak fellendülésében (GUEVARA-mozgalom, a Luminozo Sendero akciói Kolumbiában, az uruguayi tupamarók az argentin monitorerök) újra kiszínesedő tevékenységében mérhetjük. Pinochet fölépése után a katonai diktatúrák megakadályoztak minden demokratikusabb államformát. Elég az adósságtengerben fuldoló Bolíviára, a Videla—Viola korszak Argentínájára és a fegyverbazárrá változott Brazíliára utalni.

A chilei rendszer immár 12 éve áll fenn és kevés a remény, hogy meg fog változni. Eddigi története azt mutatja, ha a „razón”-nal (mint Allende elnök) nem tudnak kormányozni, marad a „fuerza”, ezzel pedig bőven el van látva a szolgálatkész borbélyseggel emlékeztető tábornok: Augustzo Pinochet.

A rezsím kezdeti időszakában a minden fasiszta rendszer mézes-madzaga: a gazdasági fellendülés még csak segített valahogy elhíttelni

a chileiekkel, hogy jobb lesz az életük, de hamarosan rádöbbentek, hogy ez átmeneti, látszat-virárgzás volt. Már a rendszer harmadik évében 20%-ra nőtt a munkanélküliség (9,2%-ról) a réz árának kiszolgáltatott gazdaság nem tudta elviselni az árcsökkenést. Ha a réz ára akár 1 centtel csökken a világpiacon, ez az ország számára milliós veszteséget jelent. A sárga fém ára pedig bizonytalan stagnálás után 75 centről 60 centre esett vissza.

Csak hat év múlva ocsúdott fel a szakszervezet az országban: 1978-ban alakult meg a Szakszervezeti Országos Bizottság. Formális kollektív szerződések és sztrájkjog helyett valódi bérmegállapodásért, a tényleges munkabeszüntetés jogáért harcolt. Küzdtek az addig önkényesen korlátlanul hosszú munkaidő eltörléséért, a nyolcórás munkanapért. Az utcai tüntetések 1982-ben kezdődtek, a rendszer fennállásának 10. évfordulóján már 7 tiltakozó napot tartottak. A fővárosban szervezett akciókon követelték először a reálok megújítását az inflációhoz, küzdtek a cenzúra eltörléséért és a számúzókat hatatérésének engedélyezéséért.

A fuerzát már láttuk. Mit tehetnek Chilében por rason? Az ellenzék él, de megosztott. A legszélesebb rétegek vitapartnere a sajtó. Az **EL CAUCE** (jelentése: folyó vagy patakmeder, öntözőcsatorna árka, de a „vólver a sú cauce” azt jelenti; visszatér a rendes kerékvágásba) éppen ezt a kerékvágást próbálja megcsinálni, hogy legyen hová visszatérni. Az **ANALISIS** a helyzet-elmélésekkel tágitja az olvasók látókörét. A vitapartner a jobboldal részéről a hírhedt **EL MERCURIO** (higany, Merkur) — Allende „ellenzék” lapjából kormányzócsövé — züllött hírlap. Nem kis szerepet játszik a propagandában. Programot, vagy programot ad, ahogy a helyzet megkívánja.

Az ellenzék a Demokratikus Szövetségben és a Népi Demokratikus Mozgalomban tömörül. Az előbbi vezetője a Kereszténydemokrata Párt és a jobboldali szociáldemokraták, a polgári ellenzék egy része. Nem kívánja Pinochet lemondását, csupán a rendszer átalakítását — nem megszüntetését tűzte zászlajára.

A Népi Demokratikus Mozgalom a baloldali szociáldemokrata Allende egykori (még megmaradt) híveit és a Kommunista Pártot fogja össze. A rendszer jövőjét illetően annak felszámolását kívánják, választásokat akarnak — sőt a KP a „tiltakozás jogát” is, felvette programjába, — szerinte a tiltakozás legeredményesebb módja az lenne, ha fegyver lenne a kézben.

Az ellenzék nehéz helyzetben van. Az ellentétek a rezsimet erősítik. Egyetlen járható út lehet a hatalomhoz: makacsul ragaszkodó rend megdöntése az egész országot egyetlen Ellenzék-kövacsoló Új Népi Egység megteremtése, hogy újra a RAZON kormányozza Chilét.

ROZSNYAI JENŐ

Nem írnék...

Nem írnék egy sort sem indiszponált, könnyen zavarba hozható iatékezőtő mérközéseiről, hiszen az első hat meccsen csak egyetlen pontot szereztek, szóval „vendég-szurkolók” botrányos viselkedése miatt, hiszen ez is előfordulhat.

És nem írnék arról sem, de még egy sort sem, ha egy dolgoz vidéki polgár véletlenül a zsebében felejtette hatalmas szalonnáző bicskáját és azt is kivinné a meccsre, a két liter laza mellé, hisz néha elég kurta az emlékezet. Azt azonban le kell írnom, hogy ez a fedékeny vidéki polgár finoman szólva megmutatta az egyik főiskolás nézőnek, a hazai csapat szurkolójának, dramaturgiai mélységét. Mondom, nem írnék erről, hangsúlyozandó, annyit tett Történt már ilyen. Nem írnék egy sort sem a közhangulatáról, hacsak annyi történt volna, hogy a teljes

MHSZ-klub a tudományegyetemen

Túl az előkészületeken, de még innen a teljes működésén — így jellemezhető József Attila Tudományegyetemen megalakult MHSZ-klub. A sikeres működéshez természetesen tagságra van szükség, így elsősorban azok figyelmét hívjuk föl ehelyütt, akik egyetemi éveik előtt már sportoltak, dolgoztak a honvédelmi szövetség szakosztályaiban, szervezeteiben. A JATE három tevékenységi formát kínál: azok, akik vonzódnak a híradástechnikához, a rádiós szakosztályban működhetnek, akik a céllövészettel kedvelik, a lövészsporttal kapcsolatban, a klub elnöke Farkas Gyula, az embertani tanszék oktatója, titkára Barok István testnevelő tanár, a Ságvári gimnázium pedagógusa. Bővebb felvilágosítást tőlük kaphattok!

Egy kosaras, aki orvos akar lenni

Az Orvostudományi Egyetem több szép hagyománya közé tartozik a tanévnyitók során az intézmény által alapított kitalálások átadása. A különböző elismerések között adták át a **Jó Tanuló — Jó Sportoló** címert járó jutalmat, melyet a kiváló sport- és tanulmányi munkát végző hallgatóknak ítélnek oda az illetékesek. Az idén Palotás Anikó orvos-tanhallgató és Moldoványi József végzett fogorvos vehette át a megtisztelő kitüntetést.

Hogy mennyi elfoglaltsága van egy orvosjelöltnek, azt hiszem nem kell bemutatni, mindenki tudja, átéli nap, mint nap. Azonban azt már kevesebben érzékelik, főleg azok, akik a sporttal egyáltalán nincsenek kapcsolatban, hogy mekkora megterheléssel és fáradsággal jár a napi 7—8 óra után este kimenni és edzeni. Igaz sokan mondhatnák, hogy a szellemi munka után nagyon is jól tesz a sport. Igen, ez mind így van, de rendszeresen végignéve az ilyen szintű sportoló edzéseit, felvetődik a kérdés, hogy van energiája az embernek ezt a hihetetlen nagy terhelést elvégezni? Erről és pályafutásáról beszéltünk az egyik kitüntetett, a Szeol-Délő-Sze NB I-es női kosarassal, a SZOTE ötödéves hallgatójával, Palotás Anikóval.

— Az általános iskola negyedik osztályában kezdtem ismerkedni a kosárlabdával: Szekszárdon. (Azt hiszem jól sikerült az első „ranija”. G. L.) Tizenöt évesen 1976-ban már a helyi egyesület NB I-es csapatában kosaraztam. 1981-ben felvételt nyertem az Orvostudományi Egyetemre és az akkori Szeol AK-ba igazoltam.

— Az alakodát elnézve nem vagy egy Szemjonova-típus.

— Hát igen, 165 centiméter magas vagyok, éppen ezért játszom irányítót a csapatban, kezdettől fogva. Igazán ehhez a poszthoz sem „nöttem fel”, de mozgékonyasággal és irányítóképességgel talán kompenzálni tudom az ellenfelek magassági fölényét. Ehhez viszont nagyon nagy kondícióra van szükség.

— Mennyit tréningezel általában, hogyan tudod tanulmányaidat ezzel összeegyeztetni?

— Szorgalmi időszakban, mire reggel 8-tól délután 4—5-ig órák vannak, ezért csak utána tudok kimenni a csarnokba edzésre. A csapat nagy része egyetemista és főiskolás, éppen ezért a

„profikon” kívül — akik kettőt edzenek naponta — mi napi egy edzéssel készülünk. Vizsgaidőszakban más a helyzet. Akkor kora reggel és késő este napi két tréningünk van. Az biztos, hogy eleinte nehezebb volt, de a négy év folyamán egyre jobban „hözám a kosár”. Es nem utolsósorban a csoportársak is sokat segítenek. Ha hiányozni kellett hétközi forduló miatt „indigóztak”, segítettek a pótlásban.

— A tanulmányaid során származott-e előnyöd, vagy hátrányod abból, hogy kosarazol?

— Mit mondjak. A vizsgákban ugyanúgy helyt kellett állnom, mint a többieknek, nem felelt helyettem senki. A hivatalos igazolásokat mindig elfogadták, nem volt semmi utólagos beszámolás. (Erről jut eszembe, ez még a jobbik eset, mert nem is olyan rég egy másik szegedi felsőfokú intézményben — egy aligazolási ügy miatt — azért kellett egy élsportolónak, aki ráadásul a szakának az egyik legjobb tanulója volt, abbahagyni tanulmányait, mert tanára éppen nem kedvelte azt a sportágot, amit ő űzött! G. L.)

— Köztudott, hogy az egyetemi, főiskolai hallgatók nem túl sok pénzzel rendelkeznek. (Persze vannak kivételek). Te I. osztályú játékos vagy, mondanád valamit az anyagiakról?

— Alბérletben lakom, igaz meg volt az a lehetőségem, hogy a Szeol által biztosított garzonba költözök. A társaság miatt azonban maradtam. Az albérleti díjat az egyesületem téríti számomra. Eddig kalória-pénzt kaptunk, nem túl nagy összeget. Most már lassan ez is elmarad.

— Meccspénz?

— Á, ilyen nincs!

— Nemsokára megkapod a diplomát, hogyan tovább?

— A szekszárdi kórházzal van szerződésem, az már egyértelmű, hogy hazamegyek, annak ellenére, hogy nagyon jól érzem itt magam. Hogy mi lesz a kosárral...? Bizonyára teljesen elszakadni nem tudok a téktől, de ha a munkámat lelkiismeretesen akarom végezni, akkor úgy gondolom az aktív játékból vissza kell vonulnom!

Sajnáljuk, de megértjük! És persze köszönöm a beszélgetést.

GÁT LÁSZLÓ

Felhívás

A KISZ Központi Bizottsága az egyetemi és főiskolai ifjúság társadalomtudományi tevékenységének ösztönzésére 1985. évben ismételtlen meghirdeti pályázatát a Társadalomtudományi Alapítványára.

Az alapítvány társadalomelméleti, politikai, gazdasági és kulturális kérdések elméleti igényű vizsgálatával foglalkozó egyetemi, főiskolai hallgatók, illetve csoportok tevékenységének elismerésére, munkájuk anyagi feltételeinek biztosítására szolgál.

Az alapítvány felhasználható: — elemző munkák, javaslatok további kidolgozásához szükséges anyagi, technikai feltételek biztosítására; — az alapítványt elnyert személy vagy csoport új témakörben végzendő vizsgálatához, kutatásaihoz szükséges feltételek megteremtésére; — publikációs tevékenység finanszírozására.

Az alapítvány — évenként több részre is felosztható — összege 100 000 Ft. Az alapítvány pályázat útján nyerhető el. Odaiteléséről — a benyújtott pályázat alapján — bíráló bizottság dönt.

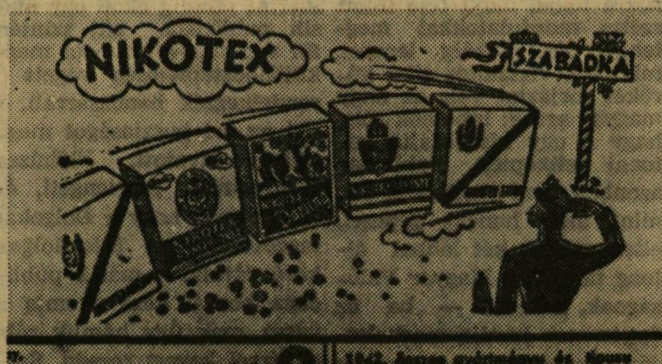
Pályázhatnak; — egyetemi és főiskolai hallgatók egyéniileg — KISZ szervezetek és alapszervezetek — tudományos diákkörök — szakkollégiumok — oktatók és hallgatók közös munkáján alapuló stúdiómuok résztvevői és öntevékeny hallgatói csoportok.

Pályázni lehet: — bármely társadalomtudományi témakörben kidolgozott tanulmánnyal, részletes tanulmánytervvel, — kutatási hipotézist és vizsgálati programot tartalmazó tervvel — konkrét társadalmi kérdés vizsgálatával foglalkozó előtanulmánnyal és publikációs programmal — tudományos diákköri konferenciára is szánt dolgozattal és — más dokumentálható és értékelhető munkával. Pályázni csak még nem publikált munkával lehet. A pályázat tartalmazza az alapítvány esetleges elnyerése esetre annak felhasználására vonatkozó elképzelést is. A pályázót (személy vagy csoport) nevét és címét kérjük a pályázaton pontosan feltüntetni. A pályázatot gépelve, 3 példányban kell elkészíteni. Beküldési határidő: 1985. november 30. Cím: KISZ Központi Bizottsága Egyetemi és Főiskolai Tanács Titkársága, Budapest, Pf. 72. 1388.

A bíráló bizottság döntéséről és annak indoklásáról az érintettek 1986. március 15-ig kapnak tájékoztatást.

A bíráló bizottság javaslata alapján, az arra érdemes munkák publikálásának teendőit — a szerzők egyetértésével — a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsa vállalja magára.

KISZ Központi Bizottsága
Egyetemi és Főiskolai Tanács

OKTÓBER ELSEJÉTŐL a mi lapunknak is lehetősége nyílt hirdetések fölvetelére és közlésére. Mint képünk is mutatja, ez már negyvenhárom évvel ezelőtt egyik lapelődünknek is sajátja volt. Kínálatunk: albérlet- és munkalehetőségek, adás-vétel, korrepetálás, vállalati hirdetések.